

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

23:e årg. 1927.

N:r 10. Oktober.

Pris 25 öre

N. Diaz: HÖSTSTORM.

Lagstiftning om minimilöner.

För Morgonbris av Sigfrid Hansson.

I.

Fackföreningsrörelsens centrala problem har alltid rört sig om arbetslönen. Det har gällt för fackföreningarna att påverka löneutvecklingen så, att arbetarna tillförsäkrats största möjliga andel i näringslivets avkastning. Först och främst har fackföreningsverksamheten inriktats på att tillgodose behovet av en skälig lönestandard, d. v. s. en lön, som möjliggör för arbetaren att föra en människovärdig tillvaro. Strävandena ha därvidlag gått ut på att fastställa en

gräns för lönens litenhet eller, vad man brukar kalla, minimilön. I åtskilliga kollektivavtal ha sålunda lönebelopp fixerats, varvid underförstått fastslagits, att lönen icke får understiga men väl överstiga dessa belopp. Inom de yrken och industrier, där arbetarna förmått skapa något så när starka fackliga organisationer och därmed lyckats erhålla ett verkligt medinflytande i fråga om lönernas reglering, ha i regel minimilöner numera bringats upp på en nivå, som svarar mot existensminimum. Där arbetarna icke

haft möjlighet att på detta sätt garantera sig en skälig lönestandard, ha de däremot i många fall råkat i sådan belägenhet, att man nödgats taga lagstiftningen i anspråk för att hjälpa dem upp på en ur social synpunkt försvarlig nivå. Detta har skett medelst s. k. minimilönelagstiftning. Denna har likväl icke erhållit karaktären av lönetariffer, utan innebär i regel endast att man med lagstiftningens hjälp skall kunna ålägga arbetaregivare att betala viss lön för visst arbete i

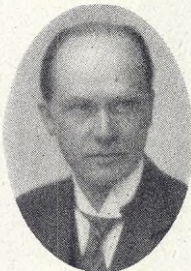
(Forts. å sid. 4.)

Socialistisk kurs för kvinnor inom socialdemokratiska partiet.

Gustav Möller.

Rickard Sandler.

Sigfrid Hansson.

Värner Rydén.

Ruben Vagnsson.

Den av Soc.-dem. Kvinnoförbundet planerade kursen kommer att hållas i *Folkets Hus' sal B i Stockholm* under tiden den 17—23 oktober.

Vi vilja här presentera föreläsarna och delge det mesta möjliga av programmet.

Först kommer partisekreterare *Gustav Möller* att hålla ett inledande föredrag över partiets program.

Red. *Sigfrid Hansson* talar härefter om "Arbetarerörelsens organisationsformer", varvid han redogör för både de fackliga, politiska och internationella.

Om den demokratiska självstyrelseformen som innefattas i punkt II i politiska programmet föreläser partiordf. *P. Alb. Hansson*.

I programmet äga vi en punkt, formulerad med rubrik "Rättslig likställighet mellan man och kvinna", i vilken riksdagsl. *Agda Östlund* kommer att hålla det inledande föredraget.

I punkt V, som omfattar vårt program för undervisningsväsendets utveckling m. m., talar riksdagsman *Värner Rydén*.

Punkt VII, beskattningen, och punkt VIII, handelspolitiken, behandlas av lektor *Ernst Wigforss*.

Socialförsäkringsfrågorna och arbetarelagstiftningen, som innefattas i punkterna IX och X, kommer partisekreterare *Gustav Möller* att föreläsa om.

I partiets program i nykterhetsfrågan samt i punkterna XIII och XVI, som omfatta samhällets ägande och kontroll över produktionen och reglering av inkomstens och förmögenhetens fördelning, föreläser överdirektör *Rickard Sandler*. Stadsfullm. *Agnes Jonsson* föreläser över "Kooperation".

Riksdagsman *N. Adler* har fått jordfrågorna på sin lott, som innefattas i punkt XV.

Punkt XVII, som handlar om demokratisk internationell politik, folk-rättslig samverkan och avrustning, blir belyst av prof. *Östen Undén*.

I kommunalprogrammet kommer föreläsningar att hållas av lektor *Ernst Wigforss*, som talar om "De kommunala finanserna" och "Kommunal-socialism"; borgmästare *Lindhagen* om "Den kommunala jordpolitiken" och "Den kommunala bostadspolitiken"; riksdagsman *Ruben Vagnsson* om "Den kommunala hälso- och sjukvården", "Den kommunala socialpolitiken" och "Fattigvården" och stadsfullmäktige *Ruth Gustafson* om "Skolväsen och allmänna bildningsfrågor".

Tillfälle kommer att beredas för överläggning i flera av de i föreläsningarna berörda problemen. Dessutom kommer att anordnas besök å offentliga institutioner, som äro av betydelse för föreläsningarna, samt samkväm, vid vilket *Anna Lindhagen* ger en kulturhistorisk skildring av Haga, teaterbesök etc.

Alla upplysningar om kursen erhållas under adress: Soc.-dem. Kvinnoförbundet, Upplandsgatan 85.

Då på grund av den talrika tillslutningen till kursen förbundet nödgats anskaffa större lokal till densamma, kan ytterligare mottagas ett antal deltagare.

Anmälan insändes snarast.

Program med fullständig kursplan och inträdeskort sändes i god tid till anmälda deltagare.

Organisationer beakta detta enastående tillfälle denna kurs erbjuder för kvinnornas skolning. Partiets yppersta förmågor medverka som föreläsare.

Utse deltagare! Anslå medel till stipendium!

FÖR SV. SOC.-DEM. KVINNOFÖRBUND:

Signe Vessman.

Per Albin Hansson.

Ernst Wigforss.

Carl Lindhagen.

Östen Undén.

Nils Adler.

De kvinnliga föreläsarna vid socialistiska kvinnokursen.

Agda Östlund.

Anna Lindhagen.

Ruth Gustafson.

Agnes Jonsson.

Internationella socialistiska kvinnodagen.

Den proklamerade int. soc. kvinnodagen har nu ägt rum för i år. Våra kamrater ute i världen ha hållit den tidigare, dock inte på en gemensam dag, utan vid tidpunkt, som för varje land ansetts lämpligast.

Kvinnoförbundets styrelse ansåg att veckan 3—11 sept. skulle vara lämplig i Sverige såsom en samlandets tid för höstens kommande arbete och som en inledning till detta. Den torde dock ha misstagit sig, ty som skäl för att ej möten anordnats har anförts att den var proklamerad att äga rum för "tidigt" på hösten. Men skall något arbete hinna utföras under vintern bör väl organisationernas verksamhet vara i gång i september.

I övrigt torde väl inte en vecka förr eller senare ha så stor betydelse för dem, som äro besjälade av verklig vilja till arbete för de socialistiska idéernas utbredande, för fredstankarnas manifestering och för proklamerandet av reformers nödvändiga lösning för stora grupper av arbetareklassen.

Det skall dock genast erkännas, att på många håll verkliga ansträngningar gjorts att få den int. soc. kvinnodagen till en uppbådets dag för våra idéer och arbete.

Till oss har rapporterats att Blekinge kvinnodistrikt anordnat möten på följande platser: Sölve, Olovström, Högal, Asarum, Ronneby, Långöhamn med Agnes Söderqvist från Västerås som talare. Anordningarna voro utmärkta och mötena vällyckade.

I Halland hölls möten, med fröken Olga Lindström som

talare, i Oskarström, Varberg, Falkenberg, Halmstad och Kungsbacka. Väl ordnade möten och god stämning.

Medelpads kvinnodistrikt hade medverkat till mötens hållande i Skönsberg, Fagerviksverken, Alnö, Kvistle och Sundsvall. Sundsvallsklubben firade samtidigt sin 20-åriga tillvaro. Utmärkt arrangerade möten. Talare fru Anna Vallin från Falun, vilken var ute på sin första turné utanför sitt distrikt. Stämningen var den bästa på alla mötena.

Inom Uppsala län hade kvinnodagsmöten anordnats i Enköping med fröken Astrid Forsberg som talare och i Untran med Signe Vessman.

Kronobergs kvinnodistrikt hade anordnat stort offentligt möte i Växjö med riksdagsman J. H. Blomqvist som talare. Mötet var utomordentligt väl förberett med reklam- och inbjudningskort sända till ett stort antal familjer. Särskilt poängterades att om icke både man och hustru hade tillfälle att gå, skulle det vara hustrun, som hade företrädesrätt att bevista mötet. Mötet blev också mycket gott besökt och gick av stapeln under allmän belåtenhet. Före mötet hölls kamratmöte.

Västgöta-Dals kvinnodistrikt höll ett större möte i Göteborg. Red. S. Backlund talade. Stor tillslutning.

Örebro kvinnodistrikt hade anordnat kamratmöte och offentligt möte i Hallsberg.

Hulda Flood talare. God stämning.

Kvinnoklubben i Jönköping hade utlyst möte på Jönköpings torg, vilket var besökt av cirka 200 personer. Talare Sigrid Lundin.

I Norrahammar var kamratmöte och ett offentligt möte anordnat. Även här talade Sigrid Lundin. Mötet var väl arrangerat och en talrik publik mötte upp.

I Sandviken var möte ordnat. Klubbens egna krafter medverkade. Klubben i Östersund höll möte med fru Hedvig Svensson som talare.

I Umeå med hr Joel Nordin som talare.

Klubbarna i Finspong, Mjölby, Sikeå och Tillberga ha inbjudit till hållandet av kvinnodagen. Mötena utmärkta.

I Stockholm hölls möten i Södra Folkets Hus med fröken Astrid Forsberg som talare och i Norra Folkets Hus med Agda Östlund och red. Arthur Engberg som talare. Bägge mötena vällyckade. I Norra Folkets Hus särdeles vällyckat.

Dessutom anordnade söndagen efter Stockholms läns kvinnodistrikt och Kvinnoklubbarnas arbetsutskott en fest med anledning av kvinnodagen. Talare: partisekreterare Gustav Möller. Stor anslutning. Goda arrangemang.

Vi hoppas få rapport från flera håll om att möten hållits under Kvinnodagen. S. V.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Lagstiftning om minimilöner.

(Forts. fr. sid. 1.)

enlighet med av särskilda för ändamålet inrättade lönenämnder fattade beslut. Vad som sålunda fastställts av lönenämnd har samma kraft och verkan som bestämmelse i en lag eller domstols utslag, vadan brott mot lönenämndens stadgande om minimilöner straffas med böter eller fängelse eller förlust av rätt till yrkets utövande.

Minimilönlagstiftningen är en relativt gammal företeelse, men har särskilt under de senaste åren aktualiserats på grund av strävandena att åstadkomma vissa normer för densamma på grundval av internationella överenskommelser.

Redan år 1894 utfärdades sålunda en lag om minimilöner i Nya Zeeland. Två år senare vidtogos liknande åtgärder i den australiska staten Viktoria och sedermera även i andra australiska stater. Det torde ha varit denna lagstiftning, som blev föredömet för den engelska lagen om lönenämnder och minimilöner, som trädde i kraft den 1 januari 1910. I England liksom i Australien tog man sikte på de arbetsområden, där ett s. k. svettningssystem florerade, d. v. s. där arbetsgivarna utnyttjade sina arbetares svaga ställning för en ur social synpunkt vådlig exploatering av särskilt kvinnlig och mindreårig arbetskraft. Det var framförallt konfektionsindustrin; företag för tillverkning av askar eller delar av sådana, delvis eller helt och hållet gjorda av papper, papp, spån eller liknande material; företag för tillverkning med maskin av spetsar, bindning av nät samt lappning och stoppning av spetsgardiner samt företag för tillverkning av hamrade eller nitade kättingar. Den engelska lagen bemyndigade Board of Trade (handelsministeriet) att utfärda provisoriska föreskrifter om tillämpning av lagen på visst yrke, om det visade sig, att de löner som förekommo i yrket voro särdeles låga i jämförelse med lönerna i andra yrken samt att övriga förhållanden i yrket voro sådana, att det syntes önskvärt, att lagen tillämpades på detsamma. Varje sådan provisorisk föreskrift skulle emellertid underställas parlamentet för stadfästelse. Tillämpningen av lagen skulle ske genom lönenämnder, avsedda för ett visst yrke eller någon del därav. Sådan lönenämnd skulle i enlighet med lagens bestäm-

melser kunna fastställa minimitarif för tidlönsarbete inom vederbörande yrke och ägde därjämte bestämma allmänna lönesatser för styckarbete inom samma yrken. År 1918 förbättrades den engelska lagstiftningen och lades på en bredare bas, men även i sin nya avfattning begränsades den till att gälla företag, i vilka enligt arbetsministerns mening ingenting hade vidtagits för en verksam lönerogering. Lönenämnderna skulle liksom förut vara paritetiska, d. v. s. bestå av lika antal arbetare och arbetsgivare, och medlemmarna av desamma skulle i de fall fackorganisationer funnos kunna föreslås av dessa. I september år 1921 tillsatte regeringen en kommitté med uppdrag att undersöka verkningarna av ifrågavarande lagstiftning. Resultatet blev, att man konstaterade att lagstiftningen hade verkat gott och fortfarande borde bibehållas. Den existerar alltså alltjämt. År 1924 genomfördes t. o. m. en lag med avseende på lönerogeringen inom jordbruket.

Även i Nordamerika har liknande lagstiftning genomförts. Staten Massachusetts gick i täten redan år 1912. Under åren 1913—1920 följde elva stater samt Porto Rico och förbundsdistriktet Kolumbia exemplet. I Frankrike antogs minimilönlagar år 1917, i Norge 1918, under åren 1917—1920 i sju av Kanadas provinser, 1918 i Österrike och Argentina, 1919 i Tjeckoslovakien, 1920 i Rumänien, 1923 i Tyskland, Ungern och Uruguay, 1925 i Sydafrika och 1926 i Italien. I Mexiko erkändes principen om laglig minimilön i 1917 års författning.

Det är inte möjligt att inom ramen för denna artikel utförligt redogöra för de olika ländernas lagstiftning på detta område. Tillämpningsområdet är olika i olika länder och även ifråga om organisationen förete lagarna stora olikheter. I de flesta av de europeiska länder där minimilagstiftning genomförts och i Argentina äger lagen tillämpning endast på hemarbetet och på yrken, där hemarbete förekommer i särskilt stor utsträckning. I Ungern och Uruguay är den begränsad till jordbruksnäringen. I de flesta nordamerikanska unionstaterna och i Kanada omfattar den alla yrken och delvis även jordbruket, men gäller å andra sidan endast kvinnliga och minderåriga arbetares löner. I Storbritannien tillämpas lagen sedan år 1918 på alla yrken, inom vilka icke finnas några andra motsvarande bestämmelser om minimilöner, t. ex. i

kollektivavtal. I Australien, Italien, Nya Zeeland, Sydafrika och Mexiko falla alla yrken och med undantag av Sydafrika och några stater i Australien även jordbruket under minimilönlagstiftningen. Tillämpningen har i flertalet länder anförtratts åt paritetiskt sammansatta nämnder eller kommissioner. I Australien har denna lagstiftning kompletterats med arbetsdomstolar. I en del amerikanska stater äro de minimilöner, som skola gälla, fastställda i själva lagen.

I samband med införandet av minimilönlagstiftning har man i vissa länder bemyndigat kompetenta myndigheter att under vissa förhållanden förklara kollektivavtal bindande även för andra än dem, som direkt eller indirekt medverkat till deras åstadkommande. Härvidlag få alltså fackföreningarnas ingripanden verkningar utöver deras egna verksamhetsområden och för oorganiserade arbetare.

Pristävlan.

Med bävan tillkännager prisnämnden resultatet av sitt arbete med värdering av klubbreven, ty säkerligen komma de flesta att anse sina egna alster bättre och naturligtvis lika bra som de prisbelönda. Därom skulle vi kunna ge dem rätt ifråga om tredje prisgruppen, emedan det stora flertalet klubbrev ganska mycket voro varandra lika och det var svårt leta ut några som skilde sig från de andra så mycket, att de kunde bli föremål för pris. Vi skulle här kunna draga fram flera exempel på hur ett i övrigt välskrivet brev kan bli misslyckat genom införande av slentrianmässiga satser.

Det första prisnämnden hade att se efter var att icke breven överstego i längd för mycket de 175 orden, som var ett villkor för att kunna komma med i granskningen och att de voro innehållsrika och inte skattade åt som förut nämnts slentrianmässiga satser.

Med dessa utgångspunkter blev nämnden enig om att tilldela breven från Sölvesborg och Karlskoga 1:sta pris, från Landskrona, Norrköping och Mölnådal 2:dra pris och breven från Fagersta, Långbanshyttan, Solna och Bjuv 3:dje pris.

För övrigt kan tilläggas att breven i år äro väsentligt bättre än förut, mycket mer koncentrerade och välskrivna. Vi hoppas referenterna

Välbehövliga rådfrågningsbyråer för föräldrar.

För två år sedan startade d:r Ada Nilsson, i Tidevarvets första lokaler, Slussplan 9, en rådfrågningsbyrå för föräldrar.

D:r Nilsson hade under sin praktik som läkare haft rikliga tillfällen att komma i beröring med otaliga utarbetade mödrar, i fattiga omständigheter, för vilka de täta barnsängarna och omsorgen om de stora familjerna blivit en börda, som det tarvades nästan övermänskliga krafter att kunna bära. Ömmande för de lidande föräldrarna och inseende det både för individen och samhället skadliga förhållande, att dessa fäder och mödrar i sin uppgift som släktets förnyare helt och hållet lämnades åt okunnigheten och slumpen och att således intet område så väl trängde till en objektiv upplysningsverksamhet som just detta, hade hon också tillräckligt mod att omsätta sina erfarenheter i praktisk handling i form av upplysningsverksamhet genom den ovan nämnda rådfrågningsbyrå.

Efter två års arbete står byrån nu inför en utvidgning och har därför måst förhyra nya lokaler. Vid Regeringsgatan 31, 3 tr., har nu tillsammans med Hälsovårdsaffären Samhällshygien en rymlig och trevlig lokal anskaffats. Där tas klienterna emot av hälsovårdsaffärens föreståndarinna, vilken genom mångårig social verksamhet även är särskild skickad, att ge vägledning i de sociala institutionernas labyrinter, och dessutom kan lämna anvisning på lämpliga vilohem och barnhem.

Två dagar i veckan träffas läkare å byrån. Se i övrigt annons i vår tidning. Förfrågningar pr brev besvaras även.

Med d:r Nilssons rådfrågningsbyrå som mönster, har Västgöta Dals soc.-dem. kvinnodistrikt startat en liknande upplysningsverksamhet i Göteborg.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-

fortsätta på den inslagna vägen. I brevet från Sölvesborg, måste vi upplysa om, att i det insmugit sig ett förargligt korrekturfel, vilket dock inte är refs fel utan korrekturläsarens och sålunda inte fick utgöra hinder för bedömning.

distrikts rådfrågningsbyrå för mödrar har sina lokaler vid Götabergsgatan 26 i Göteborg och förestås av d:r Gärda Lidfors av Geijerstam.

Dessa byråers syftemål är, att meddela råd och upplysningar angående födelsekontroll, havandeskapets hygien och andra sexuella spörsmål, förmedla inköp av förlossningspaket och småbarnsutstyrslar samt anvisa litteratur i hithörande ämnen.

Undertecknad, som vid ett besök å den av d:r Ada Nilsson startade Tidevarvets rådfrågningsbyrå, blivit i tillfälle ta del av den verksamhet som under de gångna åren av byrån bedrivits, riktar härmed en varm vädjan till vår tidnings läsarinor att i vida kretsar sprida kännedom om dessa byråers syftemål och arbete.

Våra kvinnoklubbar ha nedlagt ett utomordentligt förtjänstfullt arbete med anordnande av kurser i befolkningsfrågan, rådfrågningsbyrå-

erna arbeta ju i samma upplysnings-syfte och det är därför att hoppas att de bli delaktiga av samma varma intresse. Det är inte tal om utan vi kunna föra fram en sak om vi bara vilja.

Men man tänker vanligtvis inte på eller ens tror hur oändligt mycket lidande människorna åsamka sig själva endast och allenast genom grov okunnighet. Hur talande äro inte dessa jämmerrop från byråns klienter, utarbetade utfattiga människor för vilka livets välsignelse blivit värd i förbannelse.

Ofta har också hänt att kvinnor, vilka befunnit sig i djupaste förtvivlan, avstått från fosterfördrivning när de på byrån fått löfte om hjälp och stöd när barnet kommit till. Bara detta att ha någon som vill förstå, att vända sig till i en sådan svår situation är räddningen för många.

En stor uppgift ha också rådfrågningsbyråerna som förmedlare av undervisning i havandeskapets hygien och spädbarnsvård. Inom de bredare lagren är denna undervisning ytterst nödvändig och bör också bli mycket välkommen och hälsas med tacksamhet och tillfredsställelse. Man vill därför så innerligt hoppas att rådfrågningsbyråerna få röna den förstäelse från allmänhetens sida, som de så väl förtjäna, och vi böra obetingat ge dem vårt stöd och vår hjälp i arbetet att skingra fördomarna och sprida upplysning över ett av livets viktigaste områden.

Det är inte vår tid värdigt att omhulda okunnigheten som dygd och hyckleriet som moral.

H. F—d.

Vällyckad sjukvårdskurs i Mjölby.

En genom A. B. F. beviljad kurs i hälso- och sjukvårdslära anordnades av Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb den 31 aug.—3 sept. Kursen, som pågick i 4 dagar med 1½ timmes föreläsning och 1½ timmes praktiska övningar varje dag, blev mycket vällyckad och omfattades med stort intresse av såväl medlemmar som utomstående. Antalet kursdeltagare voro 118. Översköterskan, fröken Greta Elmquist, Hälsingborg, som leder dessa kurser, förstår att väcka intresse för sitt ämne från början och hålla det vid makt hela tiden. A. B. F. är verkligen att gratulera, som lyckats erhålla "syster" Greta i sin tjänst.

De kvinnoklubbar, som ännu ej sökt denna A. B. F:s-kurs i hälso- och sjukvårdslära, göra klokt i att tänka på detta. Förutom den praktiska nyttan är det en agitation för vårt arbete så god som någon, om man lyckas erhålla även utomstående kursdeltagare.

Med kamrathälsning.

H. N—n.

En klok åtgärd

Om Ni besväras av sprucken, torr och narig hud, är det en klok åtgärd att varje kväll ingnida den med Gahns Maniol, som har en underbar förmåga att läka huden och återgiva den dess ursprungliga smidighet och lenhet.

För nageltrång men icke för tandröta?

Ovanstående, som jag hoppas, förbluffande rubrik är följden av att studera vissa tidningars sensationella och lockande rubriker och mellanrubriker. Jag använder mig av lärdomen eller knepet för att få Morgonbris läsare att taga del av denna min tredje artikel i tandvårdsfrågan* och inte genast av rubriken redan, d. v. s. — en exakt och förnuftig sådan — drivs att förkasta artikeln.

Jag hoppas, att jag räknat rätt.

Rubriken här ovan är emellertid inte bara en smula affekterad. Den innehåller nämligen en stor sanning, om man väl får höra den i sitt sammanhang.

Den är ett utdrag ur en intervju, som Soc.-D. gjorde den 1 juni i år med en av avdelningscheferna vid vårt tandläkarinstitut, hr G. Thourén, efter dennes besök i Oslo vid invigningen av Norges nya tandläkarinstitut. Han utvecklar där, vad jag i n:r 6 av denna tidning något berört, nämligen att tandvården bör komma i samma ställning som sjukvården i samhället. Doktor Thourén säger: "För vård av alla andra åkommor har det sörts genom samhälleligt ingripande, men för vården av tandsjukdomar — även där de äro av allvarligt slag — får 'det enskilda initiativet' uteslutande svara. Följden av detta radikala missgrepp känner alla till, ehuru inte alla förstå, vad som är orsak till verkan. Å våra förnämsta sjukhus bli sjukhjälpbehövande vårdade av de allra förnämsta specialister för en så låg kostnad som kr. 2:50 per dag — och om det kniper för ingenting alls — ehuru läkarna där ha bakom sig en studietid av ungefär tio år fram till medicine licentiaten!" Och han fortsätter efter att ha gett en spark åt den gamla missuppfattningen, att det är våra tandläkares långa tre år (!) och dyrbara utbildning, som gör tandvården så dyr. "Betecknande för att vi alltjämt ha en god bit fram till den fulla och riktiga förståelsen för tandvårdens betydelse och det oriktiga i att alltjämt särskilja den från vetenskapen i allmänhet, annat än på det sätt varje specialitet inom densamma arbetar självständigt, är det faktum, att

även på allra sista åren byggda stora lasarett i vårt land sakna avdelningar för tandvård, ehuru de i varje annat avseende hålla måttet. För alla andra åkommor — alltifrån nageltrång till den värsta invärtes åkomma — kan man å ett sådant lasarett tack vare samhällets mellankomst vårdas för en ringa penning. Det är

Stockholm: Vy från Strandvägen.

bara tandvården, som alltjämt står utanför!"*

Så långt detta citat av hr Thourén, vilket ställer rubriken i sin rätta belysning.

Varje människa måste ju inse, att detta citat innehåller ovedersäglig sanning och en förnuftig anklagelse mot samhällsuppfattningen på denna punkt. Denna sanning borde uppöra människor, i synnerhet mödrar, som gå och se hur deras barns tänder ruttna bort och veta, att de icke kunna få samma slags hjälp för det, som för en annan, kanske icke farligare åkomma, vilken faller inom den vanliga läkarens område.

Det som sägs om, vad jag i en föregående artikel kallat de nya miljonbyggerna av lasarett, är framför allt något för vårt partis kommunala förtroendemän att taga vara på. Om de haft större insikt i vad

tandvården betyder och större klarhet om principerna för dess ordnande, hade de utan tvivel kunnat göra mera än vad som hittills gjorts för att åtminstone i respektive fullmäktige föra fram debatten om tandvårdens inordnande i den allmänna sjukvården. I detta sammanhang måste man beklaga, att t. ex. i Uppsala vid Akademiska sjukhusets definitiva utrustning icke socialdemokratiskt intresse, eller över huvud taget intresse för den allmänna tandvården, utökad med ett åtminstone påstått intresse från läkarprofessorernas sida, förmått och velat mera än att vila på en motion, väckt av undertecknad den 16 maj 1924 i stadsfullmäktige, om utredning angående möjligheterna att i Uppsala upprätta en klinik för s. k. billig

tandvård. Beklagandet blir så mycket djupare om man betänker, vilken stor roll Uppsala Akademiska sjukhus spelar såsom utbildningsanstalt för blivande läkare. Hade där vidtagits några åtgärder för att få in tandvården under sjukvården skulle det verkat opinionsbildande, åtminstone påverkat de unga läkarämnen. Detta vore av icke ringa betydelse, då det säkerligen behövs ett större intresse och en mera tydligt uttalad sympati från läkarnas sida för tandvården såsom självklart betydelsefull och självklart börande förenas med den allmänna sjukvården.

Denna strävan att göra tandvården till en specialitet av sjukvården, stats- och kommunalunderstödd som denna, kommer i konflikt med, ja, står rakt i strid med ett förslag till tandvårdsfrågans lösning, som på senare tiden gjort sig allt

* De föreg. i n:r 5 och 6 av Morgonbris.

* Kursiv av artikelförf.

mer och mer gällande i den folkliga diskussionen. Den har ju till och med fått röst i riksdagen! Jag menar förslaget om, att s. k. tandteknici skulle få övertaga vissa av en tandläkares arbeten och legitimeras såsom ett slags enklare tandläkare. Förslaget har tilltalat många i de djupa leden av det skäl, att en sådan dentist eller tandtekniker skulle på grund av sin billigare utbildning "kunna göra det billigare". — Med "det" menas i nio fall av tio att draga ut några hopplost ankomna består till tänder eller smälla in två rader nya vita som bröllopspresent eller en prydnadsgåva, ofta vunen, åtminstone hos de fattiga, efter ett helt långt livs lidande, med "gad-dar", "hål" och "gluggar".

Jag har tyvärr icke nu denna riksdagsmotion tillgänglig, men jag vågar ändå påståendet, att ovanstående rader är folkmeningen bakom förslaget om tandteknikernas legitimerande för visst slag av tandvårdsarbete.

Det är min mening, att denna folkmening, detta välmenande försök till lösning av frågan billigare tandvård — det är verkligen välmenande och visar åtminstone ärligt nit för den fattiges tänder — dock är reaktionärt och kortsynt. Det hindrar en allmän rationell tandvård, understödd av stat och kommun och likställd med sjukvården, i stället för att hjälpa den på traven.

Ty, har man öppnat denna väg för en billigare tandvård — vem vet för resten, om det inte finns lika många penningsugna tandteknici, som det påstås lär finnas tandläkare — då är det icke lätt att samtidigt eller efteråt söka öppna den andra, riktigare och rationellare: att stat och kommun sörjer för tandvård som för sjukvård. Då finns ju "billig tandvård" för de fattiga och mindre bemedlade!

Men vilken "billig tandvård"? Jo, den som i huvudsak inriktar sig för uppträdande i tanddramats förtvivilade slutakter, då man vet att slutscenen måste bli utdragning och löständer. Och vilka komma att begagna sig av denna "tandvård"? Jo, de som icke haft råd eller icke förstått att sköta om sina tänder på ett tidigare stadium — att skaffa sig verklig tandvård — dessa komma att få nytta av detta sätt att skaffa sig billig tandvård åt fattiga och mindre bemedlade.

Förslaget kommer alltså att verka rent klasskiljande. De som ha råd

Stockholm: Vy från Mynttorget.

gå till "riktiga tandläkare" i tid, så att de i största möjliga utsträckning få behålla sina egna tänder. De andra vänta — och få billiga löständer.

Så som tändernas utseende redan nu skilja överklass och s. k. underklass på många ställen i vårt land, så komma de också sedan detta sätt för billig tandvård slagit igenom, att alltfört göra. Det blir bara den skillnaden, att vi få folk med egna tänder och folk med löständer. Det är ju en förbättring emot att ha folk utan tänder alls med svullet tandkött och trasiga tandrester. Men det är en förbättring ovärdig ett samhälle, som vill verkliga hygieniska framsteg.

Och det är icke denna form av billig tandvård man vill ge Sverges folk, när man önskar en rationell munhygien. Man vill ha skickliga, väl utbildade tandläkare, man vill folkets fostran till att bekämpa den fruktansvärda folksjukdom, som heter tandröta redan i dess begynnelse och framför allt vill man ha en förtroendeingivande, medicinskt kunig behandling och bot för det onda. Det är ingen stimulans till profylaktiska (= förebyggande) åtgärder, sådana som diet, renlighet m. m. — allt detta som jag kallat för "förarbete till en allmän tandvård", * att endast inrikta sig på priset för tandvård och så sänka det genom kompetensen hos dem, som skola ge vården.

Nej, det finns bara två sätt till en rationell tandvård, till hälsa för samhället på detta område: Det är 1) propaganda för profylaxen, för munrenlighet och sådan diet och sådant levnadssätt, som stärker krop-

pen och tänderna, 2) att samhället möjliggör — tills vidare möjligen genom hjälp från enskilda och sammanslutningar — att folk få laga och vårda sina tänder billigt. Detta måste innebära att tandläkeriet inordnas under sjukvården.

Att skaffa billig tandvård genom att förkorta och förbilliga utbildningen till tandläkare eller legitimera tandteknici, är något som verkar klasslagstiftning, är reaktionärt och oförnuftigt.

En åsikt, som man också finner ute bland folket när man talar om tandvård, är den, att tandläkarna skulle bedriva någon s. k. murarpolitik och vilja förbliva så få som möjligt för att kunna hugga för sig så mycket som möjligt för sitt arbete.

Hr Thourén har i Soc.-D:s intervju också gått in på detta och vederlagt det genom att påvisa, hur tandläkarna själva inlagt stora förtjänster för att få det nya tandläkarinstitutet (1923) till stånd och få utbildade 120 st. per år i stället för 30 förut. Hr Thourén framhåller, att det är det ringa antalet tandläkare i jämförelse med efterfrågan på tandvård, som åstadkommer den fria prisbildningen.

Detta synes ju också för lekmanen kunna duga som förklaring till, att t. ex. tandlagning ställer sig så dyr. En fri prisbildning kan naturligtvis existera desto lättare, som stat och kommun icke har ämbeten och försörjning att bjuda tandläkaren i samma mån som läkaren. De måste säkerställa sig för pension m. m. genom att taga bra betalt för sitt arbete den tid de orka arbeta. Att tandläkaren då, om han har nå-

* Se Morgonbris n:r 6.

(Forts. å sid. 9.)

Egnahemsbyggen i Stockholm.

Under rubriken "I utkanten" gav sign. H. Fl—d i Morgonbris juni-nummer en gripande skildring av den såväl moraliska som fysiska skada de människor äro utsatta för, vilka på grund av bostadsbrist eller annat elände äro dömda att bo i trånga och mindrevärdiga bostäder. Inför dylika situationer undrar man, om det verkligen icke göres något från det allmännas sida för att avhjälpa dessa missförhållanden.

Det är därför med så mycket större tillfredsställelse man erfar, att Stockholms stad öppnat möjligheter för mindre bemedlade att för en överkomlig årlig avbetalning skaffa sig ett eget hem. Det ena området är Olovslund utanför Ålsten, det andra Skarpnäck ute i Brännkyrka. Å båda dessa ställen pågår för närvarande en synnerligen livlig byggnadsverksamhet av egnahemsbyggare, vilka med hjälp av släkt och vänner själva bygga sin stuga.

Olovslundsområdet omfattar 133 tomter, alla antingen bebyggda eller tecknade, och Skarpnäck 67. Varje tomt är 500 à 600 kvm. och upplåtes av staden mot en årlig tomthyra av 30 öre kvm. Staden förmedlar även bostadslån, tillhandahåller ritningar och kontrollerar att byggnadernas soliditet och utseende hålla måtten. Varje villa innehåller ett praktiskt rum samt kök, tambur och öppen veranda på nedra botten. I källaren finnes utrymmen för diverse förråd, badrum och tvättstuga samt värmepanna för centraluppvärmning. I övre våningen finnes möjlighet att inreda 2 rum.

Dessa villor äro kostnadsberäknade för 9,400 kr. (utom vindsvåningen) och den årliga kostnaden kommer att gå till 880 kr. de 5 första åren och 770 kr. de följande 35 åren. I denna kostnad är även inberäknat alla utgifter för t. ex. vatten och sotning.

Emellertid kan den beräknade kostnaden och därmed de årliga avgifterna reduceras betydligt därigenom, att ägarna själva utföra det mesta arbetet. Och det göra alla! Husfadern schaktar och gjuter betong, reser plankväggar och lägger på tak, ibland med hjälp av någon anhörig eller arbetskamrat, och alltid med intresserat bistånd av

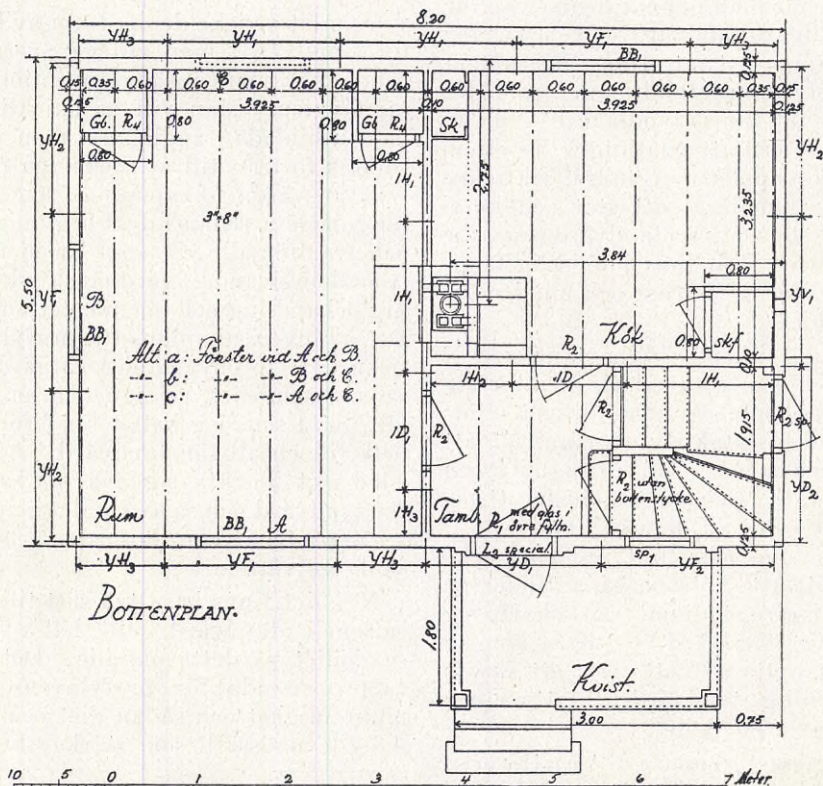

Olovslund, Stockholm.

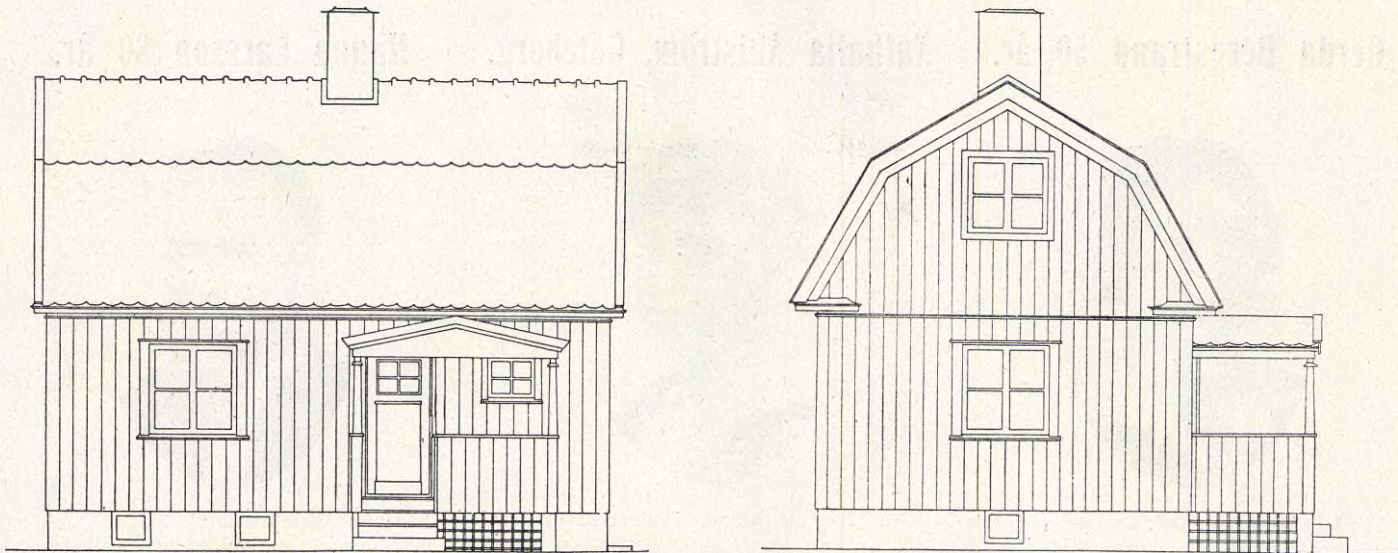
hustru och barn! Söndagarna och de ljusa sommarkvällarna, ja ibland även nätterna, ha varit den huvudsakliga arbetstiden. Det oaktat hava ett par samhällen trollats fram på några få månader.

Stugornas utseende framgår dels av bifogade ritningar, dels av fotografier, tagna vid Olovslund den 1 augusti. Inredningen är praktisk och det bästa av allt är, att det finns badrum. Annars är det ju tyvärr så, att kroppsarbetare, de, som äro mest utsatta för damm och smuts, oftast sakna tillgång till bad. Det enda man möjligen skulle önska

vore, att badrummet placerades bredvid sovrummet, så att man kunde slippa tvättställ i rum eller kök. Den, som har småbarn i synnerhet, vet alltför väl, hur det solkas ned vid tvättställ, men att springa i källaren för varje gång är naturligtvis allt för tidsödande och tröttsamt. Men, kanske det inte låter sig ekonomiskt ordna. Allt är ju anlagt på att bli så billigt som möjligt. Vad bekvämligheter för övrigt ändå finnes allt: värmeledning, vatten, v. c., elektriskt ljus, gas och blott några minuters väg till spårvagn. Kan man mera önska, när man där-

jämte har riklig tillgång till sol och frisk luft!

Säkerligen är det många, som under sådana förhållanden skulle vilja skaffa sig ett eget hem, men f. n. finns icke flera tomter tillgängliga. Det beror på stadens myndigheter, huruvida flera områden bliva tillgängliga för bebyggelse.

Att arbetarna på detta sätt äro i tillfälle att skaffa sig en egen stuga är säkerligen av största betydelse och kommer nog också att i framtiden mer och mer tillämpas. En god hjälp vid finansieringen av egnahemsbyggen kan erhållas genom

lån från statens egnahemslånefond, varvid det bör ligga i varje kommuns intresse att förmedla dessa lån i så stor utsträckning som möjligt.

Därjämte vore det också synnerligen betydelsefullt, om Arbetarnes Bildningsförbund till sina många andra värdefulla kurser även lade sådana i byggnads- och hemkultur. På orter, där inga särskilda byggnadsnämnder finnas, skulle sådana säkert hava en stor mission att fylla.

Mattis Hörlén.

(Forts. fr. sid. 7.)

got av specialistens roffarinstinkter, blir mer än skäligt dyr, är intet att förundra sig över mer än man häpnar över alla andra yrkens rofferi.

Skoltandkliniker och folktandkliniker kunna verka prisbildande och skulle göra det ännu mer, om folktandkliniker bleve en självklarhet för varje samhälle. Ingen skulle då behöva vara beroende av en alltför dyr tandläkares behandling, liksom han icke nu är helt beroende av dyr läkares hjälp.

Över huvud taget kan man säga, att tandvårdsfrågan skulle fara väl av, om ett öppet och förtroendefullt samarbete kunde komma till stånd mellan tandläkarna och den socialt vakna delen av det svenska folket. Svenska folket och dess tänder kunde det enbart gagna och tandläkarna äro icke så kortsynta, att de icke inse att det också skulle gagna dem, om svenska folket en gång kunde finna det lika självklart och nödvändigt att få hjälp för en trasig tand, som att få ett armbrott botat.

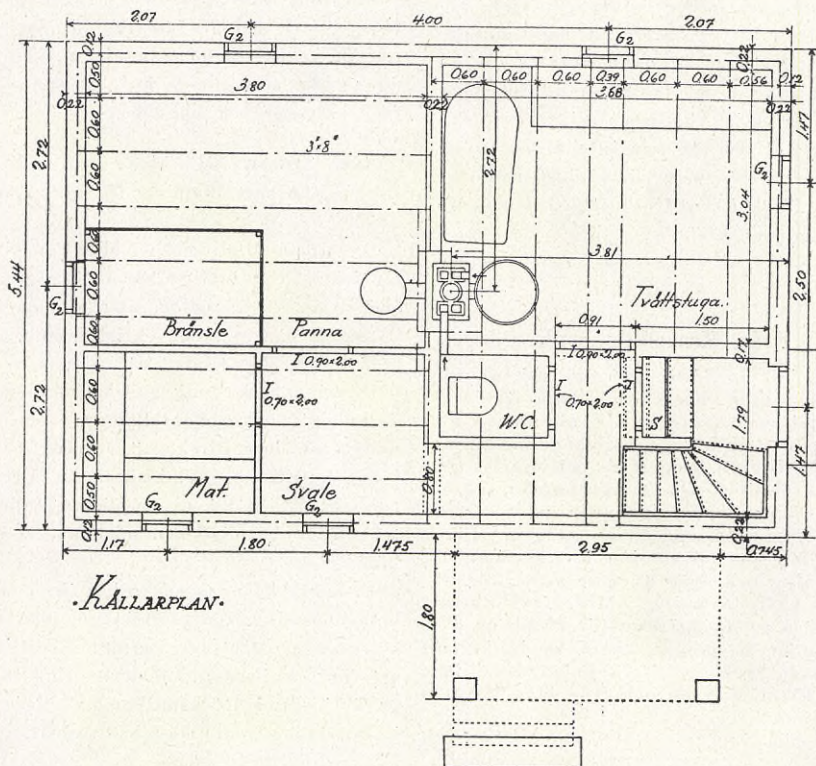
Av utrymmesskal måste jag avstå från att fortsätta med att i detta nummer meddela statistiska fakta om folktandkliniker och skoltandkliniker.

Norrköping den 1 augusti 1927.

Sigrid Gillner-Ringenson.

Sjukvårdskurs i Kallhäll.

'Syster Greta' har även varit i Kallhäll och hållit en kurs i sjukvårds- och hälsolära. Hennes föreläsningar och praktiska övningar intresserade deltagarna så att inte en enda föll ifrån, utan var deltagareantalet från början till slut detsamma. Till kursen hade anmält sig 47, vilket är en god siffra i ett så litet samhälle.

Gerda Bergstrand 50 år.

Fru Gerda Bergstrand, Bromsten, fyllde den 7 sept. 50 år och uppvaktades i tidig morgonstund av en hel del föreningar och styrelser, inom vilka hon nedlagt ett intresserat och värderat arbete, vilket även erkändes av representanterna från de närvarande organisationerna, som överlämnade värdefulla gåvor till jubilarer, erinrande om högst värderat och uppskattat arbete varhelst hon varit med inom förenings- och organisationsarbetet eller den kommunala verksamheten.

Fru Bergstrand var en av initiativtagarna till Spånga soc.-dem. kvinnoklubb, som bildades år 1916, och är f. n. dess kassör. Är dessutom ledamot av Bromstens municipalfullmäktige och ordf. i samhällets konsumtionsförening. Har i 17 år varit ledamot av Spånga fattigvårdsstyrelse och medlem av I. O. G. T. sedan 25 år tillbaka. Till sin borgerliga gärning är hon inspektör i Försäkringsanstalten Folket, dess enda kvinnliga förövert, vilket också vittnar om energi och arbetsvilja i hög grad. Att hon såg dagens ljus första gången i det landskap, vars inbyggare ha namn om sig att slå sig fram här i livet, behöver kanske inte tilläggas, men att hon vet vad hon vill och vad hon vill på allvar, det är hon "kvinnorna" för att driva igenom. Det erkännandet tvingas man att underteckna. Det är sådana kvinnor vi behöva i kampen för vårt mål och våra strävanden. Därför önska vi alla Gerda Bergstrand hälsa och krafter även i fortsättningen i kampen för gemensamma intressen i frågor, som vänta på sin lösning. E. L.

Föreläsningens verksamheten inom A. B. F.

Redan nu har av A. B. F:s centralbyrå förmedlats föreläsare och beviljats anslag till ca 300 föreläsningkurser för den stundande vintern. Ansökningar kunna därför ej hädanefter bifallas utom i sådana undantagsfall, då studiecirklar för sitt arbete äro beroende av kurserna. Lokalavdelningarna böra därför undersöka möjligheterna att från annat håll skaffa medel till kurser. A. B. F:s centralbyrå står till tjänst vid förmedlingen av föreläsare även till dessa föreläsningkurser.

Den inskränkning i anslagsbeviljandet, som här meddelats, gäller icke de av Goodtemplarordens Studieförbund anordnade av A. B. F:s centralbyrå förmedlade kurserna.

Nathalia Ahlström, Göteborg.

En efter en passera de över halvsekelsgränsen. I trots av ungdomlig kraft, entusiasm och verksamhetslust är räknemästaren Tiden obarmhärtigt nog att tälja åren som gått. I dagarna har ännu en av de våra, Nathalia Ahlström i Göteborg, firat de 50.

Att dessa rader komma efteråt är intet bevis för att inte "Bris" på 50-årsdagen förenat sig med dem, som till henne framfört ett varmt tack för de gångna åren och som uttryckt en förhoppning om fortsatt gagnarikt arbete för de små sak i världen. Det är Göteborgs fattiga barn, sjuka och åldringar, som nu först och främst äro föremål för hennes omvårdnad genom ledamotskap i barnavårdsnämnd, i fattigvård, i hälsovårdsnämnd, i ålderdomshem m. fl. institutioner. Men att hennes hjärta och intresse för lidande barn, mödrar och åldringar inte utesluta ett dylikt för även de kämpande friska kvinnorna, därom kan säkerligen sjöfarande kvinnor vittna bättre än någon annan.

Hur litet som än ovan antytts om en stor gärning i det tysta, så är det dock enligt Nathalia Ahlströms åsikt varje ord för mycket och då hon inte älskar rosor för sina fötter kan här endast avslutas med ett tack för allt och ett välkommen i 60-åringarnas krets. N—y.

Från Karlsdals bruk.

Karlsdals soc.-dem. kvinnoklubb anordnade söndagen den 17 juli kamratmöte i samband med treårsfest. Inbjudna voro Örebro distrikts kvinnoklubbar. Kamrater från Örebro, Degerfors och Karlskoga hade infunnit sig samt från ungdomsklubben och arbetarekommunen på platsen. Mötet öppnades med kvinnosången. Där-efter blev det diskussion i olika ämnen, uppläsning och sång av kamrater. Sedan vidtog kaffedrickning. Mötet avslutades med en kort redogörelse för klubbens arbete under de gångna åren. De inbjudna klubbarna tackade för inbjudan samt önskade klubben lycka och framgång i fortsatt arbete.

Med hälsning.

Ref.

Hanna Larsson 80 år.

Stockholmsklubbarnas äldsta medlem fyllde den 2 sept. 80 år och hyllades på Allm. kvinnoklubben med blommor och en insamlad gåva.

Fru Hanna Larsson har icke hört till dem som synts utåt men inom klubben i många år verkat för dess sammanhållning. Det hon blivit ålagd utföra har hon alltid samvetsgrant utfört. I uttalad önskan att vi ännu länge måtte få se henne ibland oss och att hennes hälsa må länge hålla henne vid vigör inständes med ett fyrfaldigt leve.

Litteratur.

Robert W. Service: Det förgiftade paradiset. Översättning av Ture Nerman. Tidens förlag. Pris kr. 4:75.

En utmärkt förströelsebok för sommar som vinter av den uppskattade författaren.

Det förgiftade paradiset är förlagt till Monte Carlo och författaren för där läsaren in i högedigen växlande miljöer och låter honom uppleva de mest spännande förvecklingar och händelser.

Axel Olsson: Friherinnan von Zalie. Albert Bonniers förlag. Pris kr. 3:75.

Det är en samling "noveller" med motiv från "Det fattiga Skåne", utgörande små utkast till bygdeberättelser och folklivsskildringar under kristidsåren, som förf. givit offentlighet åt i denna volym.

Den innehåller nog ganska mycket underhaltigt och bagatellartat, som inte motiverar dess förekomst i tryck — ens i kåsörspalterna. Vad skall det nu vara för mening i att t. ex. publicera en berättelse som "Helige Franciskus" i Sandköping?

Emellertid finnas några bra skrivna och komponerade saker i samlingen, som verka starkt suggestivt på läsaren, vilket visar att förf. med mer uppövd sovringsförmåga är i stånd att åstadkomma värdefulla inslag i den genre han här provat.

Industriarbeteterskornas semesterkurs.

Från semesterkursen på Katrineberg.

Här några ord om Katrinebergs folkhögskolas semesterkurs.

Från Hälsingborg reste den 22 juni sju industriarbeterskor till denna skola för att tillbringa sin semester där. Helt visst voro vi åtskilligt bekymrade vid starten om hur det skulle gestalta sig där, om där var vackert o. s. v. Men allt av detta blåste bort vid det första sammanträffandet med rektor de Wylder, då han mötte oss vid stationen. Skolan ligger på en höjd med härlig utsikt över Åtrandalen och med vackra omgivningar, som gjorde vår vistelse dubbelt angenäm. Efter rektorns varma välkomsthälsning fingo vi taga våra rum i besittning.

Midsommaraftonen firas på Katrinebergs folkhögskola på gammalt traditionellt sätt med inbjudan till folket från hela trakten omkring att deltaga, vilket även skedde i år. Festen inleddes med föredrag om Topelius och hans diktning av fru de Wylder, varefter följde sång och uppläsning ur hans rika diktsamling. Efter kaffet, som alla bjödos på, blev det sånglekar och uppläsningar.

Midsommardagen rådde eleverna sig själva, varför de gjorde utfärder och bestego de höjder, som omgävo skolan och erforo därifrån traktens egendomliga och rika skönhet.

Vår arbetsdag under kursen började kl. 9 med en serie föreläsningar av fru de Wylder i hemvärd. Fortsatte med föreläsningar av rektor de Wylder om religionshistoriska personligheter, såsom Martin Luther m. fl., och av mag. Palm om Viktor Rydbergs och Karlfeldts diktning. På kvällarna anordnades föredrag med skioptikonbilder från Norrland och Lappland, Tyskland, Schweiz och Amerika. Dessutom tvenne sång- och musikaftnar

och en rad föredrag av grossh. Johansson över Hallandsskalden Bondesons diktning, vilket gjorde ett djupt intryck på åhörarna. Flera utfärder företogs även till det vackra Genevad, där gästgivaren bjöd på kaffe.

De elva semesterdagarna gingo alltför fort, det voro vi alla ense om vid uppbrottets dag. Alla på skolan samlades på middagen och efter en sång- och musikstund tackade oss rektor de Wylder varmt och hjärtligt för att vi velat använda vår semester till att göra oss förtrognas med hans skola och hälsade oss välkomna åter samt hoppades att många flera industriarbeterskor ville låta skolan mottaga dem vid kommande semesterkurser.

Fru Ida Rosenqvist från Hälsingborg tackade på alla flickornas vägnar för den härliga tid de fått tillbringa vid skolan. Det har varit oförgätliga dagar, som sent eller aldrig komma att glömmas. Allt har varit ordnat till det bästa för oss med väl avmätta portioner allvar och lärorikt arbete med anslag av glädje och gemyt. Alla ha velat göra livet så behagligt för oss industriarbeterskor de dagar vi varit här, från rektorn med familj till hela lärarepersonalen och den älskliga husmodern.

Från semesterkursen på Katrineberg.

Med saknad reste vi från skolan och alla dessa goda människor. Vår högsta och bästa önskan är att många, många industriarbeterskor skola få tillfälle till en semestervistelse vid denna folkhögskola, men även att flera skolor skola öppna portarna för industrins folk och ge dem allt det goda och vackra de äro mäktiga, som kan utfylla deras tillvaro, som många gånger är mycket grå och trist innanför fabriksportarna.

Tack och hälsning till Katrinebergs Folkhögskola. K. H. R.

Gruppen från kursen i Brunnsvik.

Den andra kvinnokursen vid Brunnsvik.

Till denna kurs kunde rektor Hugo hälsa icke mindre än 63 deltagare, då han mötte oss vid ankomsten till skolan.

Programmet var i det närmaste detsamma som vid första kursen för året. Dock hade vi glädjen få höra yrkesinspektisen Kerstin Hesselgrens utomordentliga föreläsningar om "Det industriella områdets utveckling och minilönslagstiftning", varvid hon huvudsakligen berörde hemindustrin samt sjukförsäkringen och moderskapsförsäkringen. Sedan ordet lämnats fritt, utspann sig en livlig diskussion. Det är ju klart att en kurs, som pågår endast några dagar, ej kan så ingående behandla de olika ämnena, utan den blir ju mera ett medel att väcka intresse för fortsatt studium. Kamratandan var även nu som alltid vid Brunnsvik den allra bästa. Om kvällarna anordnades samkväm, då eleverna själva fingo svara för programmet. Kursen avslutades med samkväm, anordnat av rektor Yngve Hugo med fru och så skildes vi åt för att resa till våra hem och arbetsfält, men det var med saknad vi lämnade Brunnsvik. Greta.

En klubb som sköter sig.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb har vid behandling av en del anslagsfrågor beslutat anslå 100 kr. som stipendier för deltagare i förbundets socialistiska studiekurs i okt., samt dessutom anslagit 100 kr. till Stockholms stads och läns soc.-dem kvinnodistrikt.

**TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET**

Hildur Ottelin.

Fredagen den 23 sept. avled i sitt hem av hjärtförlamning fröken Hildur Ottelin.

Hon föddes den 28 sept. 1866 i Gamla Karleby i Finland, där fadern var borgmästare. Efter genomgången kurs vid Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm bosatte han sig i Uppsala och verkade där under många år som gymnastiklärarinna, sjukgymnast och massör.

Med henne gick en rik och varmhjärtad personlighet ur tiden. Bosatt och verkande som bostadsinspektris i Uppsala har hon där genom sina gärningar för de fattiga gjort sig ett namn, som länge skall leva inom Uppsala arbetarevärd.

En meddelare till Soc.-Dem. skriver, att "med Hildur Ottelin gick en av Uppsala arbetarörelsers äldste gestalter bort". Under stortrejken 1909 anordnade hon dagligen barnbespisningar för de mest behövande barnen. Det var efter denna som hon anslöt sig till partiet. Mest har hon dock verkat för att få de svåra bostadsförhållandena mildrade bland arbetarna. Hyrde själv småhus, som hon sedan hyrde ut för mycket låga hyrespris till de fattigaste och barnrikaste familjerna. Själv bodde hon mitt ibland dem i ett sådant litet hus. För egnahemsrörelsen bland arbetarna ivrade hon mycket och grep även här in och var den drivande kraften för denna rörelsens framgång.

I stadsfullmäktige invaldes hon 1912 och blev 1915 ledamot av drätselkammaren; dessutom var hon ledamot av fattigvårdsstyrelsen och nykterhetsnämnden. Hennes offentliga gärning präglades av ett klart förstånd parat med en varm känsla. Hennes inlägg i debatterna voro idérika och följdes alltid med den största uppmärksamhet.

Hon var uppoffrande intill självföröglömmelse. Hon var en sann demokrat till hjärta och leverne, flärdlös utan självförhävelse, vilket kom henne att förakta allt hycklande och sentimental välgörenhet. Säkerligen skola de flesta i hennes livsgärning se socialismen personifierad.

Sprid Morgonbris bland vänner och anhöriga.

Kvinnorörelsen i Halland.

Olivia Nordgren.

I Halland, liksom för övrigt fallet torde vara inom flertalet partidistrikt, är den stora frågan f. n. hur man skall kunna intressera kvinnorna att i större omfattning än vad som hittills varit fallet ansluta sig till partiet. De kvinnor, som kommit till insikt om, att de icke blott vid de allmänna valen skola rösta med arbetarepartiet, utan även stå anslutna som medlemmar, äro relativt få.

De socialdemokratiska kvinnornas samorganisation i Halland, har därför allt ifrån sin första tillkomst inriktat sitt arbete på att ibland kvinnorna skapa fram bättre förståelse för nödvändigheten av aktivt deltagande i partiarbetet. De resultat, som hittills vunnits, äro visserligen inte så storartade, men organisationen är ju knappast mer än årsgammal. Det är förklarligt att det under så kort tid inte varit möjligt att bedriva den omfattande agitation, som är erforderlig.

Under innevarande höst kommer samorganisationen, att i samverkan med par-

tidistriktet försöka slå ett stort slag. Ledamoten av riksdagens andra kammare, fru Olivia Nordgren, har nämligen engagerats för en turné inom distriktet. Densamma kommer att omfatta ett 25-tal möten. Dessa skola förläggas till de platser där det kan antagas finnas de största förutsättningarna för vinnande av åsyftat resultat. Ämnet för fru Nordgrens föredrag blir "Kvinnornas ställning till arbetarörelsen". Då fru Nordgren, som bekant, är synnerligen förtrogen med arbetarörelsens olika grenar, har man att förvänta en ingående och klarläggande redogörelse.

För att i möjligaste mån intressera kvinnorna att möta upp till dessa föredrag komma kraftiga åtgärder att vidtagas. Förutom åläggande för mötesarrangörerna, att genom en planmässigt utförd affischering bekantgöra mötena kommer även spridning av flygblad äga rum. Vidare kommer i den omfattning detta är möjligt i samband med föredragen anordnas sång, musik och uppläsning, allt i det vällovlige syftet att få publiken att möta upp. Lyckas detta har man all anledning förmoda att resultatet av turnén skall bli gott.

I samband med fru Nordgrens turné kommer samorganisationens styrelse att söka lösa frågan om bildande av kvinno-sektioner inom de arbetarekommuner, som ha direkt anslutna kvinnliga medlemmar. På de platser där det möjligen kan visa sig finnas tillräckligt intresse för bildande av kvinnoklubbar är det givet att detta kommer att göras. Turnén tager sin början den 21 okt.

Kostnaden för denna agitation bestri- des helt av partidistriktet, som därigenom änyo visat sitt stora intresse för att få kvinnorna med i rörelsen. I detta sammanhang kan nämnas att partidistriktet även på ett annat område visat sitt intresse för kvinnornas strävanden. Partidistriktets styrelse har nämligen till samorganisationens förfogande ställt tvenne stipendier å vardera 100 kr. för beredande av möjlighet för tvenne kvinnor inom distriktet att bevista den studiekurs i partiarbetet, som Kvinnoförbundet anordnar i oktober.

Den internationella socialistiska kvinnodagen har inom distriktet firats med offentliga möten i Halmstad, Varberg och Oskarström, varvid föredrag hållits av fröken Olga Lindström. Särskilt Halmstadmötet var väl besökt.

S. J—n.

*Gynna
Morgonbris annonsörer!*

JUVELKRONAN
VETEMJÖL
Intet bättre till
något pris.
KOOPERATIVA FÖRBUNDET

En brusten länk.

Föreningen Stockholms badbetjäningskassör, Hulda Johansson, har avlidit efter en kort tids sjukdom. Hon var vid sin bortgång 62 år och anställd vid Centralbadet. Hon hörde till de kloka och milda, men var icke desto mindre en drivande kraft inom sin förening.

Hennes inlägg voro präglade av klokhet och omtanke för att få fram det bästa för kamraterna. Och hennes ljusa sinne och goda tro förlänade henne en idealistisk läggning.

Studieverksamheten intresserade hon sig särskilt för och uppfylldes av en vacker tro på ungdomen och framtiden.

Många kamrater följde henne till hennes sista vilorum och uttryckte sitt tack och sin saknad genom varma tal och blommor.

Hennes minne kommer länge att leva i kamratkretsen.

Ett giv akt till våra avdelningars styrelser.

När dessa rader komma under våra läsares ögon är föreningsarbetet åter i full gång och styrelserna använda hela sin uppfinningsförmåga för att kunna åstadkomma trevliga program för mötena. Inte så sällan ha styrelserna en svår uppgift, när de skola försöka hålla tråkigheten på avstånd från föreningarnas sammankomster. Vi skulle då vilja ge det rådet: belasta inte dagordningen med alltför mycket detaljsaker och småplotter, t. ex. bestämmande av smådetaljer vid anordnande av fester och samkväm och en del andra löpande ärenden, som lättare och ledigare handhaves av styrelserna eller tillsatta kommittéer.

Befria dagordningen, så långt möjligt, från sådant, som inte är oundgängligen nödvändigt och inlägg i stället någon verkligt givande programpunkt, föredrag, föreläsning, diskussion eller dylikt.

Till en gammal mor. Ellen Vidsjö ur tiden.

Moder, vi se ju varandra var dag,
men se nog med skymda blickar;
hur gammal du blev, ack, det såg
inte jag
och hur våra vägar skildes,
det såg törhända ingen utav oss.

Men moder, nu ser jag det ändå
klart

hur över ditt grånade huvud
en skälvande ljuskrans sig tänt
till tecken att redligt du kämpat
och snart skall få resa långt bort.

Din levnad, o, moder, var bitter
kamp,

var stormar och nöd och möda.

Men ändå jag vet att i hemlighet,
du har dig med livet försonat
och skall det välsigna till sist!

Det skänker mig livslust och mod.

Hans Botwid.

Amanda Stenlund, Eskilstuna.

Den första borgerliga begravningen på Nya kyrkogården i Eskilstuna förrättades den 7 aug., då en av soc.-dem. kvinnoklubbens äldsta medlemmar, Amanda Stenlund, vigdes till gravens ro. Vid graven talade redaktör Conrad Jonsson. Klubbens ordf. tackade henne för det goda föredöme hon varit för medlemmarna, hennes arbete i klubben och hennes trohet mot de socialistiska idealen och nedlade klubbens krans. Klubbens fana sänktes över graven till tack och farväl. Många kamrater och vänner följde henne till hennes sista vilorum.

Ref.

Äro Edra inkomster för stora?

Varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN
STOCKHOLM

Den 27 augusti avled i sitt hem i Stockholm fru Ellen Vidsjö, 45 år gammal. Med henne bortgick en av våra mest intresserade partikvinnor. Hon har sedan ungdomen tillhört partiet och där nedlagt ett energiskt och målmedvetet arbete.

Fru Vidsjö var under många år en aktiv medlem i hembiträdesföreningen i Stockholm och tillhörde i flera år dess styrelse. Även inom sitt yrkes fackförening (skräderiarbetarnas) togs hennes tid och krafter i anspråk och hon tillhörde under flera år dess styrelse. Så småningom drogs hon allt mera in i det politiska och sociala livet och intresserade sig särskilt för de speciella kvinnofrågorna. När så Klungsholms soc.-dem. kvinnoklubb på hösten 1919 skulle bildas, var hon en av initiativtagarna härtill. Vad hon under dessa år varit för vår klubb och vilket trofast och redligt arbete hon där nedlagt, det känna vi alla med djupaste tacksamhet. Hon sparade aldrig varken tid eller arbete när det gällde klubbens eller partiets bästa eller att tjäna en sak, som hon ansåg vara rätt; för allt och alla räckte hennes tid och intresse. När partiet gick till val arbetade hon energiskt för ett gott resultat. I flera sociala nämnder var hon vår representant. När klubben behövde en ledare till sin studiecirkel, blev det hon som åtog sig det uppdraget. Bildningsarbetet låg henne varmt om hjärtat, hon förstod att vad vi kvinnor behöva är kunskap för att i det politiska och sociala livet kunna fylla vår plats och fylla den väl.

Under djup förstämning följde henne till det sista vilorummet många vänner och kamrater från de politiska och fackliga organisationerna och från bildningsverksamhetens värld. Många talade vid graven och uttryckte sin saknad men också sin uppskattning av hennes insatser på de skilda områdena. Med blommor uttryckte många sin sorg.

Nu är hon borta, hennes plats är tom, hennes rika, varma hjärta slår ej längre, hennes goda, vänliga ögon äro för alltid slutna. Vi, som haft glädjen att få vara hennes vänner och kamrater, vi tacka henne för allt vad hon har givit.

Frid över hennes minne! U. Z.

Är intresset för bildningsverksamhet ringa — försök då bibringa dina kamrater en annan uppfattning!

Blekinge kvinnoklubbers kamratmöte.

Blekinge socialdemokratiska kvinnoklubbar hade med anledning av den internationella kvinnodagen samlats till kamratmöte å Templarlokalen i Karlshamn söndagen den 4 sept. Ett 50-tal medlemmar hade hörsammat inbjudan och infunnit sig till detsamma.

Mötet öppnades av Karlshamnsklubbens ordf., fru Anna Johansson, som hälsade alla hjärtligt välkomna och särskilt fru Agnes Söderquist, Västerås, som kommit ner till vårt fagra Blekinge för en turné.

Sedan "Internationalen" unisont sjungits valdes fru Anna Johansson att leda dagens förhandlingar. Till sekreterare och referent valdes fru Anna Ohlsson.

Fru Söderquist höll härefter en intressant föreläsning över ämnet: "Nöjeskulturen." Talarinnan berörde olika sorters nöjesliv och uppehöll sig särskilt vid den moderna dansen. Tal. uppmanade klubbarna att mera inrikta sina program vid fester o. d. till ideella och givande sådana. Den väl framsagda föreläsningen avtäckades med livliga applåder.

Nästa fråga på dagordningen var diskussion: Kvinnorna och fackföreningsrörelsen. Frågan inleddes av fru Alma Ägren, Sölvesborg, som betonade hur svårt det är att få de ogifta kvinnorna fackligt organiserade, trots att så många av dessa äro dåligt avlönade. Framhöll även att det må vara föräldrarnas plikt att tala med sina barn om denna gren av rörelsen, så att de, då de en gång komma ut i förvärvsarbetet, skola ha klart för sig att deras plats är inom fackföreningen. Diskussionen blev livlig, varefter mötet beslöt att diskussionen fick utgöra svar på frågan.

Kamratmötets förhandlingar avbröts kl. 2 e. m., då deltagarna begävo sig till Bellevue, där fru Söderquist höll offentligt föredrag över ämnet: "Fred, frihet och självansvar", vari talarinnan på ett klargörande sätt framhöll nödvändigheten av kvinnornas arbete såväl för freden som den ekonomiska och sociala frigörelsen.

Vid 4-tiden samlades deltagarna till gemensam middag, som pågick under bästa stämning med sång och samtal.

Förhandlingarna återupptogs kl. 6 e. m. i möteslokalen. En diskussionsfråga, inlämnad av Sölveklubben, beslöts bordlägga till nästa kamratmöte.

Sedan en del frågor rörande det inre klubbarbetet behandlats, avslöts mötet av ordföranden, som uttalade ett tack till alla, som deltagit, samt utbringade ett kraftigt besvarat leve för kvinnorörelsen i Blekinge.

Nästa kamratmöte beslöts förlägga till Långö den 16 oktober.

Sist sjöngs "Arbetets kvinnor" och så skildes man åt, alla överens om att man halft en god dag tillsammans.

Med kamrathälsning till alla klubbister landet runt från Blekingekamraterna.

Anna O.

ANSLUT EDER TILL DEN SOC. DEM. KVINNORÖRELSEN!

Kamratmöte i Skåne.

Hälsingborgsklubben hade inbjudit till kamratmöte Kristi himmelfärdsdag. Ett 10-tal klubbar hade infunnit sig, som hälsades välkomna av fru Ida Rosenqvist, vilken erinrade om kamratmötenas betydelse för klubbarnas inre arbete.

Föreläsare var hr Blad från Malmö, som höll ett instruktivt föredrag om vår folkpensionering, varvid gavs även en inblick i de brister, som vidlåder den.

Härefter ställdes färden till Österhemmet, som i sig innesluter vanföra skyddslingar. Fröken Tora Reutersvärd, hemmets föreståndarinna, visade den till ett hundratals uppgående skaran omkring i hemmet och allt som gjordes för att göra tillvaron så dräglig som möjligt för de av naturen vanlottade. Ljusa och vackra voro rummen, som beboddes av 2 personer i varje. Därtill kom en stor trädgård med blommor. Vad som kanske hade största betydelsen för skyddslingarna är den hjärtevärm som utströmmar från föreståndarinnan. Hon var mycket glad över att kvinnor från Skåne kommo och besågo hemmet och visade sitt intresse för det.

Fru Rosenqvist tackade för tillmötesgåendet att få besöka och bese hemmet och utbringade ett fyrfaldigt leve för fröken Reutersvärd och husmor.

Färden ställdes härefter åter till Folkets hus, där några kamrater varit vänliga att ställa om kaffe för de återvändande, som dracks under gemytligaste stämning. Fru Martha Larsson deklamerade och till sist en liten svängom innan uppbröttet. Samtliga avtäckades hjärtligt av fru Rosenqvist.

Ref.

Hälsingborgsklubbens 27-årsfest.

År 1900 bildades Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb och har firat sin 27-åriga tillvaro med en fest. Av de kvinnor, som då voro med, finnas ännu några kvar, fastän ej många, sorgligt nog, då man tycker att intet hinder föreligger för deras fortvaro där. Man tycker det är så naturligt för arbetarekvinnorna att samlas inom kvinnornas egen organisation och väljar oss stort bekymmer att vi ej kunna förmå dem till det, icke ens de, som man kan tycka hade skyldighet därtill.

Årsfesten var vällyckad. Arrangemanget upptogs både sång och musik och kaffeservering. Sagostunds barnen uppförde ett litet lustspel samt en del sångnummer till allas belåtenhet.

Alla voro belåtna med den enkla festen och besvarade i ett fyrfaldigt leve ordf:s önskan att klubben skulle gå framåt och medlemmarna verka för medlemssiffrans fördubbling.

Ref.

*Alla skrivelser till Morgonbris redaktion skola adresseras till
Upplandsgatan 85, Stockholm.*

Från Kristinehamn.

För att fira den Int. soc. kvinnodagen hade Kristinehamns kvinnoklubb inbjudit närliggande klubbar till kamratmöte härstädes söndagen den 11 sept. Mötet öppnades av klubbens ordf., Lydia Nääs, som i ett kort anförande hälsade mötesdeltagarna välkomna samt erinrade om hur mycket kvinnorna ha att kämpa både för och emot. Vi ha ännu långt till det fosterland, som redaktör Saxon sammanfattat i dikten "Var är mitt fosterland", som även föredrogs av talarinnan. Med ett hjärtligt välkommen hälsades V. U:s representant, fru Alma Norsell, Karlstad, och som ett särskilt uttryck för det tack vi denna dag ville bringa henne överlämnades blommor. Fru Norsell tackade rörd, varefter hon i ett längre anförande utvecklade det manifest, som av förbundet blivit utskickat till klubbarna i anledning av kvinnodagen och som särskilt rör sig om de olika slag av socialförsäkringar, som stå på socialdemokraternas program, samt fredsfrågan och kvinnornas anslutning till soc.-dem. partiet.

Efter fru Norsells anförande redogjorde fru Beda Järnberg, Storfors, i ett intressant och roande anförande för en kurs i Brunnsvik, som hon bevisat.

Som diskussionsfråga hade uppsats: "Är kroppsaga i skolorna berättigad?" Frågan diskuterades ganska livligt och ett uttalande gjordes, att alldeles fördöma all kroppsaga i skolan, i alla former, utom i svårare fall av förseelse, då den ej får utövas av lärare eller lärarinna ensamt, utan i samråd med skolinspektör och den felandes föräldrar eller målsman och uppmanades särskilt mödrarna att ha sin uppmärksamhet riktad på denna sak.

Under och efter mötet bjöd klubben på kaffe samt musik och sång. Mötet beslöt ansluta sig till de protester, som gjorts i den av oss alla med djupt deltagande följda Sacco- och Vanzetti-affären. Till sist sjöngs "Internationalen" och ett fyrfaldigt leve utbringades för de värländska kvinnoklubbarnas framgång.

Ref.

Georg Elfving: Handbok i föreningsbokföreläsning. Almqvist & Wiksells förlag. Kr. 3: 75.

Denna bok bör bli en välkommen handledning för bokförare och kassörer i vårt lands oräkneliga föreningar. På ett lättfattligt, överskådligt och klart sätt — med exempel och förklaringar — genomgår författaren bokföringsförarbetet från böckernas uppläggande till bokslutet, så att även den förut icke i bokföring invigde kan förstå det. Därigenom bör boken även vara till stor nytta för intresserade föreningsmedlemmar, som önska att kunna bedöma skötseln av sin förenings ekonomi. För revisorer givas nyttiga råd och anvisningar.

Till boken hör även en kassabok och memorial i vilka exemplen äro införda och därjämte flera tabläer samt huvudboks-konton m. m. Allt överskådligt och redigt.

På avbetalning

Herr- & Damkläder

Korkmattor,
Mjuka mattor,
Gardiner,
Täcken, Filtar,
Turistsängar
m. m.

STRÖMBERG & C:o

BARNHUSGATAN 16,
TUNNELGATAN 23.

Tankar om oss själva och vårt arbete.

Bästa "Karolina"!

Du får tillgiva att jag sätter citations-tecken, men tar jag ej alldeles fel är Du identisk med den intresserade förbundskamrat jag hade nöjet tillbringa åtskilliga angenäma stunder tillsammans med under en veckokurs vid en vida känd folkhögskola förliden sommar. Då lystrade Du emellertid till ett mycket mer poetiskt förnamn. Argumentationen och synpunkterna, ehuru då något uddigare tillspetsade, känner jag så väl igen. Så som Du utvecklade dem under rekreativpromenaderna till "Silverhöjden", där vi brukade öva oss i andningsgymnastik.

Som jag då även berättade för Dig kände jag av mångårig erfarenhet hur arbetet i allmänhet är inom våra klubbar, både i staden och på landet, men också hur det, med litet god vilja, kan bli.

Jag är själv född på landet, dit jag nu återbördats efter en tolvårig vistelse i storstaden och har i nära 20 år deltagit i arbetet så gott jag kunnat på de olika platser jag vistats.

Du klagar över att arbetet är så svårt på landet. Ja, det kan till en del vara sant. Du vill ungefär ha sagt, att allt är så vardagligt och småskuret. Inga krafter stå att få etc. Detta har man ju delvis erfarenhet av. Däremot tror Du att allt går så lekande lätt i storstaden att arrangera. Åh, kära Du, det är lätt att yttra sig om det man ej vet — bara anta! Det är så mycket som distraherar och drar bort från det trägna organisationsarbetet i storstaden. Ej alls så lätt, som Du i Din lantliga oskuld tror att få entusiasma i klubbarbetet. Detta är dock ett kapitel jag ej här skall vidare gå in på.

Min avsikt är ej att, till ingen nytta, beröra allmänt kända förhållanden. Vill

i stället ge några "glimtar" över vårt arbete här i det lilla samhället X-hamn, som kanske samtidigt kan delvis utgöra indirekt svar på Ditt brev.

Vi ha här en liten kvinnoklubb — medlemsantalet cirka 30 — som varit verksam i 11 år. Ehuru numerärt obetydlig har den under årens lopp utfört ett arbete, som blivit alltmer uppskattat i olika avseenden för dess allvarliga strävan att, med små medel och i avsaknad av några som helst förmågor, ändock göra det bästa möjliga. I första hand att väcka intresse för medlemmarnas självuppföstran, personligt och medborgerligt, och för deltagande i det sociala och politiska arbetet och, naturligtvis, för utbredandet av våra idéer utåt bland bygdens befolkning.

Redan från första början enades vi om att göra vårt bästa och sedan att motarbeta allt det sämre man brukar tillvita oss kvinnor.

Det är som Du vet en hel del saker: intriger, avundsjuka, fördomsfullhet — fast den kanske på sista tiden slagit om i sin motsats — inskränkthet o. s. v. i oändlig mängd. Allt vittnande om småskurenhet och futtiga synpunkter. Männen — och ibland kvinnorna så länge de äro unga och sköna — äro ej behäftade med dessa mindre önskvärda karaktärsdrag!

Med tillfredsställelse måste erkännas att arbetet och andan i vår klubb och ute bland våra kamrater varit mycket angenämt. Allesammans hålla vi klubben och det centrala i vår rörelse kär. Vi förstå alltmer, att det är på oss själva var för sig, som allt beror på i hithörande som många andra avseenden.

Den gemensamma samhörigheten har vidgats och fördjupats, vilket i sin tur skänkt en viss personlig tillfredsställelse över att arbetet varit till nytta såväl för vår rörelse som för vår personliga utveckling.

Kärnpunkten är, tror jag, att man gör så gott man kan, utan att influeras av några baktanker eller fåfänga. Då har man ingenting att förebrå sig, utan att för den skull behöva förfalla till egenrättfärdighet. Man vet med sig själv, att man ej svikit vare sig saken eller sin egen personlighet.

Mötena kunna ju anordnas så olika och mångsidigt även med de mest begränsade medel.

Skulle gärna vilja nämna litet för Dig om hur vi bruka arrangera våra möten här. Vågar dock denna gång ej för tidningens redaktör låta detta öppna brevsvar bli för långt och sålunda förtjäna en admonition för bristande sammanfattningsförmåga.

Vore tacksam om red. tillåte mig att återkomma härtill i ett annat nummer.

För övrigt — Du kanske med redaktörens medgivande återkommer med något mera brev i vår tidning — så få vi till-

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM
TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

fälle dryfta en del för vår rörelse viktiga spörsmål.

Till sist angående de utländska orden och dess uttal, som Du skrev om. Det är en hel del att säga om detta. Det kanske blir tillfälle senare. De exemplifierade orden finnas angivna i: Våra vanligaste främmande ord med uttal och förklaring av Olof Östergren, Nr: 146, 5:te uppl., av Verdandis Småskrifter. Ber få rekommendera denna lilla bok på det varmaste.

Med förhoppning om att få återkomma hälsas Du hjärtligt av Din tillgivna

"A d o l f i n a".

DIN PLATS

i organisationsledet är i främsta rummet din plikt mot dig själv, din kår, ditt stånd och din klass, ej en tjänst av dig mot någondera.

Om Ni själv vill

ha mera nöje och nytta av kvällarna, bör Ni nu skicka in namn och adress till Kooperativa Förbundets studieavdelning (adr. Salt-sjöbaden). Ni får då omedelbart ett förslag, som kan bli värdefullt för hela Er framtid.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinnodistrikts rådfrågningsbyrå för mödrar. Doktor Gärda Lidfors av Geijerstam, Götabergsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för föräldrar, Regeringsgatan 31, 3 tr., Stockholm. Öppen dagligen kl. 11—15. Tel. N. 80 43. Läkare träffas måndagar kl. 12—13, torsdagar kl. 18—19. Byrån meddelar råd och upplysningar angående födelsekontroll, havandeskapets hygien och andra sexuella spörsmål. Förmedlar inköp av förlösningspaket och småbarnsutstyrslar m. m. Anvisar litteratur i hithörande ämnen. Besvarar även frågor per brev. D:r Ada Nilsson byråns föreståndare.

BARNENS ANTAL

i en familj är av vital betydelse för ekonomin. Upplysningsböcker, prislister m. m. erhållas gratis mot 45 öres porto. Privat av-sändarenamn, om så begäres.

Nils Adamsson,

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

HÄLSOVÅRDSAFFÄREN SAMHÄLLSHYGIEN A.-B.

Specialaffär för kvinnlig hygien, mödra- och spädbarnsvård.

Affärstid kl. 11—15, Torsdagar även kl. 18—19.

Regeringsg. 31, 3 tr., hiss. Tel. N. 80 43.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs! Lokal i O-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Nyköpings soc.-dem. kvinnoklubb har sitt möte tisdagen i varje månad kl. 7.90 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Pensionera Eder själv genom insättningar å

Pensions-räkning i

Södermanlands Enskilda Bank (T)

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoffor.**

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta fredagen i varje månad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m. Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs.: Ändrad lokal.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskestuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen. tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Hägerstensg., Aspudden. Tel. 528.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.
Styrelsen.

Malmö Soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. fru Botilda Hansson, Norra Vallgatan 118. Korresp. sekr. fru Matilda Pettersson, Östra Förstadsgatan 10 B. Tel. 106 40.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.
Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 3:dje måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.
Styrelsen.

Tillberga soc.-d. kvinnoklubb håller ordinarin möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Elina Persson, Hantverkareg. 13.
Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 6.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.
Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg.
Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.
Styrelsen.

Stockholm 1927. A.-B. Arbetarnes Tryckeri